

นวัตกรรมการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐ

Innovative education in multicultural schools to promote state citizenship

วสุธาร พันธุ์ราม*

Wasuthan Bhanduaram

ชรินทร์ มั่งคั่ง*

Charin MangKhang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการระบบการศึกษาในโรงเรียนที่มีระบบพหุวัฒนธรรม 2) เพื่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมที่มีมิติที่สอดคล้องเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐไทย 3) เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐไทย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลภาคสนาม การสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยา ด้วยการสร้างให้นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเข้าใจ และยอมรับซึ่งความแตกต่างในเรื่องของแนวคิดวัฒนธรรมประเพณี และความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ลัทธิความเชื่อ 2) ความสอดคล้องของหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามหลักประชาธิปไตย ไม่สร้างความแตกแยกให้เกิดในโรงเรียน ทำตนให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเปิดกว้างแต่ละชุมชนสู่สังคมอย่างเท่าเทียมกันให้ทุกคนในสังคมหันมาเข้าใจความแตกต่าง และสนใจเรียนรู้ความแตกต่างกับความรู้ที่มีอยู่ 3) การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการ มีเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรมเพื่อนำเสนอรูปแบบและวิธีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม พหุวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม คือ ในสังคมโรงเรียนส่งเสริมเยาวชน และบุคลากรทางการศึกษา คือ ส่งเสริมการยอมรับในเรื่องความแตกต่างในเรื่องความคิดตลอด จนมีทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน อันจะเป็นผลให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนที่มีความหลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Education Chiang Mai University

ดังนั้น นวัตกรรมด้านหลักสูตรที่ดี คือการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของสังคมพหุวัฒนธรรมคือลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาโดยหลักสูตรที่เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเป็นการเตรียมนักเรียนสู่ความเป็นพลเมืองของประเทศไทย การสอดแทรกหลักสูตรนี้ทำให้นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษายอมรับในวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างในประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้นวิธีการดำเนินชีวิตหรือรูปแบบพฤติกรรมที่คนในสังคมเกิดการเรียนรู้แล้วสร้างหรือสมมุติกันขึ้นมาวัฒนธรรมจึงไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งตายตัวแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการผสมผสานทางวัฒนธรรมมาโดยตลอด ทำให้วัฒนธรรมมีลักษณะซับซ้อนและหลากหลาย มีการผสมผสานเรียนรู้จากกันและกันตลอดเวลา หลักสูตรที่สอดแทรกความเป็นประชาธิปไตยจะสามารถสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและสร้างการตระหนักรู้ต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างได้

คำสำคัญ: การอยู่ร่วมกัน, สังคมพหุวัฒนธรรม, ความเท่าเทียม

Abstract

This research uses a qualitative research methodology. The objectives were 1) to study the organization of education in multicultural schools 2) to promote education in multicultural schools with consistent dimensions to promote citizenship of the Thai state 3) to promote education in multicultural schools and encourage citizenship of the Thai state. The tools include an in-depth interview guide, the researcher's data collection using study the relevant documents, field data collection, In-depth and interviews.

The results of the research showed that 1) the principles of coexistence of people in a multicultural society in Ban Hong Ratana Wittaya School by creating for students and educators in schools to understand and accepting differences in concepts, cultures, traditions and differences in race, language, religion, creed 2) the concordance of the coexistence principle of people in multicultural society by democracy. It does not create divisions in schools make yourself useful and to encourage the development of openness for each community to the society equally. everyone in the society turn to understand the difference and interested in learning the differences with existing knowledge. 3) Educational management according to multicultural approaches is a process. The goal is to provide education with freedom and justice. to present the forms and methods of coexistence of people in society Multicultural that is suitable for Thai society in a concrete manner, namely, in the youth promotion school society and educational personnel is to promote acceptance of differences in ideas throughout until having a good attitude towards coexistence. This will result in effective coexistence in diverse communities.

Therefore, good curriculum innovation is to strengthen the multicultural society is Reducing inequality and creating equality in education through democratic curricula to reduce educational disparities and prepare students for citizenship of the Thai state Integration of this course will enable students and educators to embrace the different cultures in Thailand. Moreover, lifestyle or behavior patterns that people in society have learned and created or hypothesized. Culture is not a stationary thing but can flow through the exchange of knowledge. from the cultural mix making the culture look complex and diverse There is a mix of learning from each other all the time. Democracy-based courses can create equality in education and raise awareness of different cultures.

Keyword: Coexistence, Multicultural Society, Equality

บทนำ

บริบทหนึ่งในโรงเรียนที่มีสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น โรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยา ตั้งอยู่เลขที่ 233 หมู่ 1 ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในช่วงแรกไม่มีอาคารสถานที่เป็นของตนเอง เดือนมษายน พ.ศ. 2527 กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ อนุมัติให้เปิดการสอนชั้นมัธยมศึกษา โดยให้เป็นสาขาของโรงเรียนธีรกาณ์บ้านโฮ้ง วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2527 มีนักเรียนมาเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รวม 59 คน เป็นนักเรียนชาย 35 คน นักเรียนหญิง 23 คน และใช้ห้องประชุมของโรงเรียนประถมศึกษาบ้านหลายแก้ว เป็นห้องเรียน โดยได้รับความอนุเคราะห์จากนายอิน คำหมื่นมา ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหลายแก้วและวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศจัดตั้งให้เป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบล มีจัดการศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 มีจำนวนห้องเรียน 6 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 131 คน มีนักเรียนชาวต่างชาติคิดเป็นร้อยละ 40 ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยใหญ่ และไร้สัญชาติ นักเรียนส่วนใหญ่ในรั้วโรงเรียนส่วนใหญ่สื่อสารภาษาไทยได้ แต่เมื่อกลับบ้านเด็กส่วนใหญ่จะใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารภายในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นเด็กส่วนใหญ่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ ยกเว้นครอบครัวของเด็กไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ การเรียนการสอนเป็นภาษาไทย เด็กส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก และมีเด็กที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นบางส่วน

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรที่เน้นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยเข้าไปแก้ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาที่มีความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม เพราะว่าแต่เดิมโรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยา เป็นโรงเรียนเกือบส่วนหนึ่งเปิดรับนักเรียนทั้งต่างชาติ (พม่า ชาตินอื่นๆ รวมถึงไปนักเรียนไร้สัญชาติ) เข้ามาจำนวนมาก ทำให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมต่อ นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา รวมไปถึงผู้บริหาร เช่น ความขัดแย้งทางศาสนา อุปสรรคทางภาษา วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ออกไปทำให้เกิดความขัดแย้งด้วยกันระหว่างคุณครูและนักเรียน หรือนักเรียนด้วยกันเอง ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นและใช้นวัตกรรมนี้เพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดจากความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม

การจัดการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อความสะดวกทางการศึกษาที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระและความคิด ความเชื่อ ของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม แม้ว่าในสังคมชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ไม่มีชนกลุ่มน้อยหรือผู้พูดภาษาถิ่น แต่หลักสูตรและการสอนควรเชื่อมโยงถึงความรู้และความสัมพันธ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นเพื่อสร้างความเป็นเลิศและความสะดวกทางการศึกษา (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2562, 278) นอกจากนั้น การศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นแนวทางที่มุ่งนำเสนอให้นักเรียนที่มีพื้นเพต่างกัน (เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ชนชั้นทางสังคม กลุ่มวัฒนธรรม) โอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน วัตถุประสงค์พื้นฐานของแนวทางนี้คือถือว่าความหลากหลายของนักเรียนมีความหลากหลายเป็นทางเลือกในแง่ของการศึกษา และเพื่อควบคุมกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษาให้สอดคล้องกับสิ่งเหล่านี้

ในปัจจุบันสังคมพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประเทศไทยมีจำนวนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทาง เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ชนชั้นทางสังคม กลุ่มวัฒนธรรมกับเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก การรับมือกับการเพิ่มขึ้นของนักเรียนที่มีความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมของโรงเรียนในประเทศไทยจะเป็นไปในทิศทางใด แม้ว่าโรงเรียนไม่สามารถรับมือกับพหุวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ย่อมจะสร้างความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาขึ้นได้ ทั้งนี้การปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งพัฒนาโรงเรียนเพียงอย่างเดียวจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าจะยกระดับทรัพยากรในโรงเรียน แต่การพัฒนาครู และการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการสิ่งเหล่านี้จะมีประโยชน์ต่อโรงเรียนเอง เพราะว่าการศึกษาไม่ได้เกิดเพียงแค่นักเรียนในรั้วโรงเรียน ผู้เรียนควรจะถูกเลี้ยงดู ดูแล หรือเอาใจใส่เพื่อให้เติบโตมาในระบบนิเวศการศึกษาในโรงเรียนที่ไม่มีการแย่งทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ชนชั้นทางสังคม กลุ่มวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตัวผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้สังคมในรั้วโรงเรียนแล้ว สังคมในห้องเรียนก็ต้องปฏิบัติกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม ผู้จำกัดความเหลื่อมล้ำในชั้นเรียนให้ได้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้สังคมในห้องเรียนมีระบบนิเวศที่ดีต่อการพัฒนาศักยภาพของตัวผู้เรียนเอง

อย่างไรก็ดี การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมที่สำคัญจะต้องเน้นถึงบทบาททางการศึกษาก็คือเพื่อที่จะช่วยนักเรียนที่ไม่เข้าใจถึงโครงสร้างอำนาจในสังคม เพื่อที่จะสร้างความตระหนักรู้กับสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้น เนื้อหาหลักสูตรไม่ควรสนใจเพียงแค่มุมมองที่แตกต่าง แต่ยังต้องช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้จากชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในตำแหน่งที่เสียเปรียบในสังคม (Thithimadee, 2020, 1-4) ยิ่งไปกว่านั้น การสอนนักเรียนต้องใช้ทักษะที่จำเป็นเพื่อที่จะใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โรงเรียนก็ควรสอนให้พวกเขาได้เรียนรู้ทักษะในการเข้าสังคมสำหรับสังคมประชาธิปไตย การศึกษาและการสอนในโรงเรียนเป็นแนวความคิดกำหนดสภาพแวดล้อมของการศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นสถานที่ที่เสริมสร้างความตระหนักรู้/จิตสำนึกระหว่างวัฒนธรรมและสนับสนุนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและรูปแบบชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย (Meehat Gezer, 2018, 1-4)

นอกจากนี้การศึกษาพหุวัฒนธรรมมีพื้นฐานอยู่บนหลักการความเท่าเทียมขั้นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ยกตัวอย่างเช่น ความเท่าเทียมในระบอบประชาธิปไตยทำให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์บางประการของการศึกษาของอเมริกา (วณฐอร และยศวีร์, 2558, 99-100) มีหลายมิติและไม่ได้จำกัดเพียง

การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือเพียงแค่ลอคติ ผู้สอนต้องตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างนักเรียน เช่น เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และข้ามชาติ และสามารถรวมการศึกษาความหลากหลายเข้าไว้ในหลักสูตรทั้งหมด และรวมเอาคุณค่าของการศึกษา ดังจะเห็นว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันหลัก ในด้านการพัฒนาประชาธิปไตยไปสู่ครรลองที่ดีตามที่สังคมพึงปรารถนา การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย (ไทยน้อย ญาณเมธ และพระศิลาศักดิ์ สุขเมธ, 2562, 81-83) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำวิถีประชาธิปไตยมากล่อมเกล่าในสถานศึกษา เช่นนี้ ถือได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย เป็นหลักสูตรที่บูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ส่วนย่อย คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่บูรณาการสอดแทรกวิถีประชาธิปไตยทุกกลุ่มสาระ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระบูรณาการและสอดแทรกวิถีประชาธิปไตย สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรแกนกลางอันนำไปสู่การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งนี้ผ่านกระบวนการจัดทำหลักสูตรทุกกลุ่มสาระโดยแนวทางดังกล่าวส่งผลต่อการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย ยิ่งไปกว่านั้น ความเสมอภาคและค่านิยมประชาธิปไตยจำเป็นต้องเสนอความจริงที่เป็นสังคมแห่งเชื้อชาติ ดังเช่น ประวัติเกี่ยวกับคนผิวดำ เป็นชนชั้นผู้นำที่มีบทบาทในแนวคิดและการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความเข้าใจของคนในชาติให้มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมและช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2562, 281)

นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง ความคิดการกระทำหรือวัตถุใหม่ ๆ ซึ่งถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวบุคคลแต่ละคนหรือหน่วยอื่นๆของการยอมรับในสังคมซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางความคิดการผลิตกระบวนการหรือองค์กรไม่ว่าการเปลี่ยนนั้นจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติการเปลี่ยนอย่างถอนรากถอนโคนหรือการพัฒนาต่อยอดให้สามารถนำไปปฏิบัติจริงและมีการเผยแพร่ (สุกัญญา, 2556, 122) ดังนั้น นวัตกรรมนี้จึงเป็นหลักสูตรใหม่ในรั้วโรงเรียน นอกจากจะส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในรั้วโรงเรียนแล้ว ยังเป็นหลักสูตรเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในรั้วโรงเรียน และยังมีการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้มแข็งพลเมืองรัฐ และเตรียมผู้เรียนเข้าสู่สังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดช่องว่างทางการศึกษาในการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

ด้วยเหตุดังกล่าว การวิจัยเรื่องนวัตกรรมการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐ จึงมีความสำคัญเพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบการศึกษาในโรงเรียนที่มีระบบพหุวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในมิติที่สอดคล้องเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐไทย ดังนั้นหลักสูตรที่ผลักดันการศึกษาที่เน้นรูปแบบประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาต่อผู้เรียนและสร้างระบบนิเวศในรั้วโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่สร้างระบบนิเวศการศึกษาของผู้เรียนให้เหมาะสมแล้ว ระบบการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในรูปแบบประชาธิปไตยยังสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนที่มีความหลากหลายสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ เพราะฉะนั้นโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมควรมีหลักสูตรที่เน้นการเรียนการสอน

ไปแนวทางที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในตัวผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศในโรงเรียน หรือชั้นเรียน รวมไปถึงเจตคติของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยนั้น จะไม่ทำให้เกิดการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ชนชั้นทางสังคมและกลุ่มวัฒนธรรม แต่จะเป็นการลดช่องว่างการศึกษาในโรงเรียน “แตกต่างแต่ไม่แตกแยก” (รสสุคนธ์ และนรินทร์ , 2558, 422-433) ยิ่งไปกว่านั้น หลักสูตรใหม่ที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยนั้นยังส่งผลให้ผู้เรียนกลายเป็นพลเมืองรัฐที่ดีในสังคมและประเทศชาติได้ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดระบบการศึกษาในโรงเรียนที่มีระบบพหุวัฒนธรรม
2. เพื่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมมีมิติที่สอดคล้องเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐไทย
3. เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองรัฐไทย

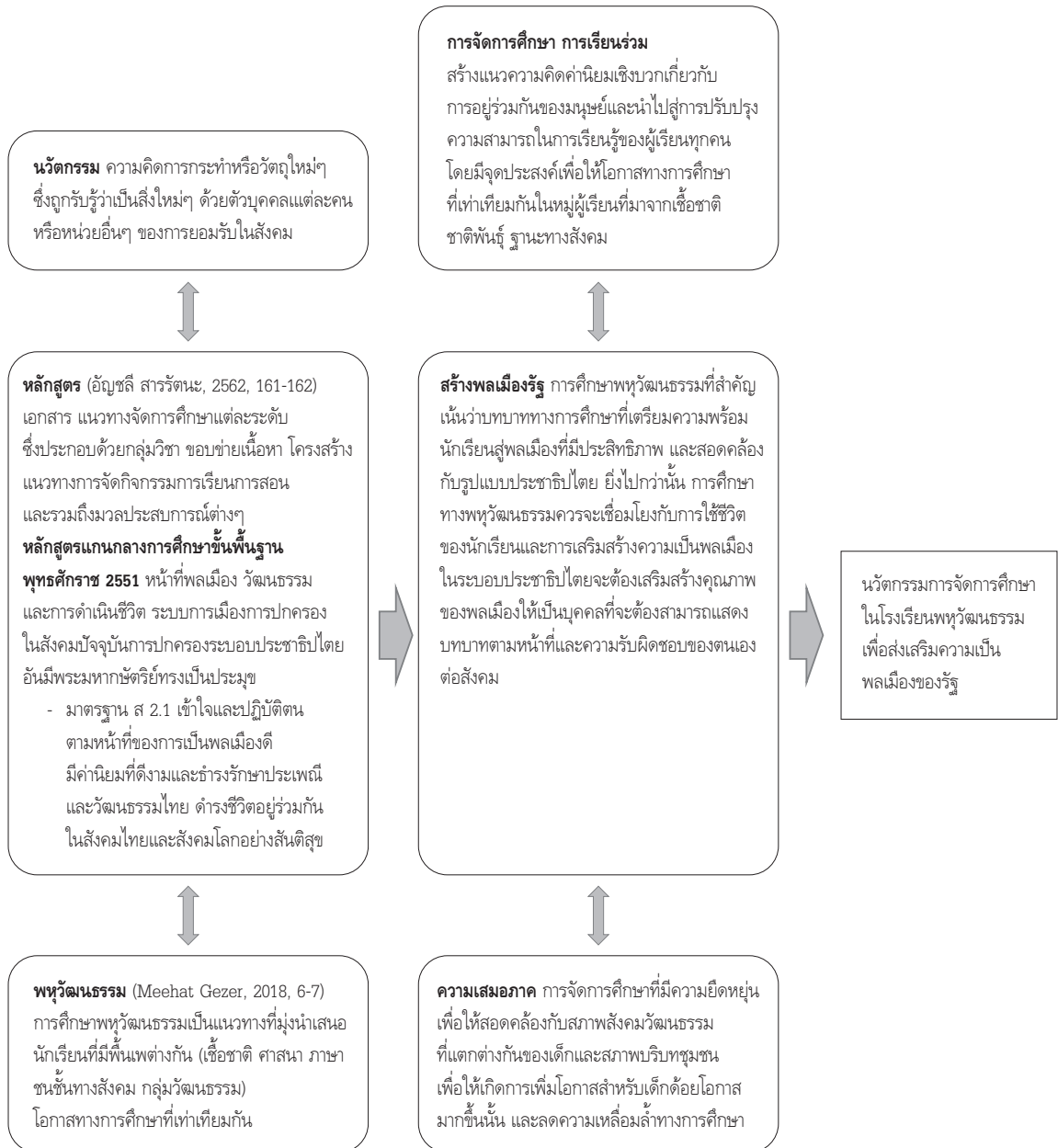
ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ระบบการศึกษาที่รองรับความหลากหลายพหุวัฒนธรรมและสอดคล้องกับมิติในด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
2. การจัดการศึกษาที่มุ่งให้ทุกคนยอมรับและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมตนเองและวัฒนธรรมอื่นๆ ที่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของตน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมตนเอง และภาคภูมิใจที่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมอื่น ๆ

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) คือใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลครั้งเดียว ร่วมกับการเก็บข้อมูลโดยมีการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนบ้านโฆ่งรัตนวิทยา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์คือ นักเรียนต่างชาติและไร้สัญชาติในโรงเรียน บ้านโฆ่งรัตนวิทยา ในภาคเรียนที่ 2

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนในโรงเรียนบ้านโสมรัตนวิทยา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จังหวัดลำพูน จำนวน 131 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย โดยอาจจะกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไป เช่น นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย และนักเรียนต่างชาติ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการศึกษา ในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐ โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัย และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศึกษาแนวความคิดพหุวัฒนธรรมศึกษา ทฤษฎีเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา นวัตกรรมด้านหลักสูตร การจัดการศึกษาหรือการเรียนร่วม ความเสมอภาคทางการศึกษา ความเป็นพลเมืองของรัฐ บริบทและข้อมูล โรงเรียนบ้านโสมรัตนวิทยา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรม

1.2 วางแผนในการวิจัยและพัฒนา

1.2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากตำรา เอกสาร และวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา รวมไปถึงคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อนำมา ปรับปรุง และเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.3 การเลือกเนื้อหา (Content Selection)

1.3.1 การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษาเรื่อง นวัตกรรม การจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐ มีประเด็นศึกษาดังต่อไปนี้

1) แนวคิดทางพหุวัฒนธรรมในชั้นเรียน 2) แนวทางการปฏิรูปทางการศึกษา 3) กระบวนการทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม

1.3.2 สร้างแบบสอบถามตามหลักเกณฑ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาโดยศึกษาจากแบบสอบถาม และแบบทดสอบต่างๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียง แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อหลัก โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อละ 10 ข้อ รวมเป็น 30 ข้อ

1.3.3 ร่างแนวทางการสัมภาษณ์

- การจัดการศึกษาในโรงเรียนเป็นอย่างไร
- ระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาสนับสนุนและมีการผลักดันความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างไร

- การจัดการศึกษาในโรงเรียนสามารถสร้างเสริม และผลักดันให้นักเรียนตระหนักรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างไร

- เงื่อนไขความสำเร็จประกอบไปด้วยอะไรบ้าง
- แนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นอย่างไร
- สาเหตุใดบ้างที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการอยู่ร่วมกัน
- ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะ
- นำร่างแนวทางการสัมภาษณ์ ขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

1.3.5 นำร่างแนวทางการสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูล

1.3.6 สังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยา และบันทึกผล

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบข้อมูลในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ (valid and reliable) จึงต้องตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) เพื่อยืนยันปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่มาต่าง ๆ โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ 1) จากเอกสาร 2) จากพฤติกรรม คือ การกระทำและคำพูด และ 3) จากสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏ โดยผู้วิจัยจะพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ ดังนั้น ข้อมูลจึงต้องมีความสอดคล้องตรงกันทั้ง 3 ด้าน เพราะข้อมูลที่ได้มามีความหลากหลาย เช่น จากการศึกษา ค้นคว้า สังเกต สัมภาษณ์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้วิธีตรวจสอบความตรงภายในของข้อมูล หากพบว่ามีข้อมูลใด น่าสนใจหรือยังคลุมเครืออยู่ ก็จะทำกรเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีก หลังจากนั้น จึงจะสรุปผลการวิจัย และเขียนรายงาน ผลการศึกษาทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจรรยาบรรณของนักวิจัยเป็นหลัก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลที่เป็นเอกสารของงานวิจัยนี้ เป็นข้อมูลจากเอกสารที่ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทั้งสิ้น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมในเรื่องของ โครงสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมและแนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น หลักสูตรสถานศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม สังคม ประชาชน ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต เป็นข้อมูลจากการสังเกตผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทและบทบาท และรับรู้ผลของบริบทและบทบาทในเรื่องนี้การสังเกตเป็นวิธีที่ผู้วิจัยสามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ทำความเข้าใจและจดบันทึกข้อมูลได้ และในการสังเกตนี้ผู้วิจัยได้เลือกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยร่วมทำกิจกรรมไปกับกลุ่มเพื่อสร้างความคุ้นเคย จนสามารถสังเกตพฤติกรรมที่ต้องการได้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อรวบรวมความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชนพหุวัฒนธรรม สภาพ และปัญหาการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม กระบวนการเรียนรู้ในสังคมพหุวัฒนธรรมในสถานศึกษาและชุมชน รวมทั้งให้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมของ Cortes ในการศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตามเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน มีประเด็นศึกษาดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทางพหุวัฒนธรรม จะต้องมียุทธประสงค์เพื่อผู้เรียนทุกคน โดยไม่แบ่งแยก เพศ ชนชั้นทางสังคม กลุ่มชน เชื้อชาติ หรือลักษณะทางวัฒนธรรม จะต้องมีความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ในสถานศึกษา และมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงที่ดีในสถานศึกษา
2. แนวทางการปฏิรูปทางการศึกษา หมายถึง การปฏิรูปการศึกษาตามแนวการศึกษาพหุวัฒนธรรม จะต้อง เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาในลักษณะองค์รวม ไม่ได้จำกัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเท่านั้น
3. กระบวนการทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม คือ มีเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรม จะต้องมีการขจัดความคิดที่เป็นอคติและการแบ่งแยกของกลุ่มต่าง ๆ ในผู้เรียนให้หมดไป โดยเป็นกระบวนการที่จะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน

ผลการวิจัย

จากผลวิจัยพบว่า นวัตกรรมด้านหลักสูตรเน้นหลักสูตรที่ผลักดันการศึกษาในโรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้รูปแบบประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาต่อผู้เรียนและสร้างระบบนิเวศในรั้วโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่สร้างระบบนิเวศการศึกษาของผู้เรียนให้เหมาะสมแล้ว ระบบการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในรูปแบบประชาธิปไตยยังสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนที่มีความหลากหลายสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมของ Cortes ที่กล่าวถึง การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมนั้นมีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. แนวทางการปฏิรูปทางการศึกษา (educational reform movement) และกระบวนการทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม (process) จากการเก็บข้อมูลจากความพึงพอใจของ

แบบสอบถามและการสังเกตพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจกับการแนวทางการปฏิรูปการศึกษาจำนวนมาก โดยจะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยา ส่วนใหญ่มีเจตคติระหว่างครูและนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อกันนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพศ ชนชั้น นอกจากนั้นผู้สอนมีการนำหลักประชาธิปไตยที่เป็นกระบวนการกลมเกลียวทางสังคมผ่านระบบการศึกษาและประสบการณ์ในสถาบันการศึกษา ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝังสำนึกความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยทั้งนี้สถาบันครอบครัว และหลักธรรมของศาสนาก็นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังพฤติกรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่าหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยสามารถลดอคติระหว่างตัวผู้เรียนและผู้สอนได้ แนวคิดทางพหุวัฒนธรรมจะต้องเพื่อผู้เรียนทุกคน โดยไม่แบ่งแยก เพศ ชนชั้นทางสังคม กลุ่มชน เชื้อชาติ หรือลักษณะทางวัฒนธรรม จะต้องมีความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ในสถานศึกษา และมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดในสถานศึกษา เพื่อทบทวนและริ่สร้างอำนาจระหว่างวัฒนธรรมในชั้นเรียนระหว่างผู้สอนและระหว่างนักเรียนเอง ผ่านหลักสูตรที่มีการนำหลักประชาธิปไตยเข้ามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อลดเจตคติและช่องว่างระหว่างคุณครูและนักเรียน ในการเสริมสร้างความเท่าเทียมทาง ชนชาติ เพศ วัฒนธรรม เป็นต้น และเพื่อฝึกฝนผู้เรียนให้ได้เรียนรู้ถึงความอดทน การยอมรับและเคารพต่อวิถีชีวิตและความเชื่อมั่นอื่นๆ ที่ตนไม่มีความคุ้นชิน โดยที่ประสบการณ์เหล่านี้คือจุดเริ่มต้นนำพาเด็กไปสู่การเคารพและการยอมรับผู้อื่นในสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งจะส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. การยกระดับนี้แสดงให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมที่จะยกระดับนักเรียนของตนเองเป็นพลเมืองรัฐที่ดีได้ตามรูปแบบประชาธิปไตย จากการสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึกของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงการยกระดับคุณภาพของนักเรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม จากการลดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้ จากสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การเรียนการสอน ทำให้นักเรียนและบุคลากรเท่าเทียมกันทางชนชั้น และการศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแสดงให้เห็นถึงมุมมอง และความเห็นของบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดีแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสามารถลดอคติที่เกิดจากความขัดแย้งทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้สามารถเตรียมความพร้อมและยกระดับนักเรียนในโรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยา เป็นพลเมืองของรัฐที่ดีและของโลกได้ การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นแนวทางในการปฏิรูปทางการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องยากมากในการที่จะเปลี่ยนแปลงสถาบันการศึกษาซึ่งมีผู้เรียนจำนวนมากที่มีความหลากหลายชนชั้น มีความแตกต่างทางเพศ เชื้อชาติ และวัฒนธรรม ให้มีโอกาสที่เท่าเทียมกันทางการศึกษา ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรมจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาในลักษณะองค์รวม ไม่ได้จำกัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเท่านั้น ถึงแม้ว่าจะยกระดับทรัพยากรในโรงเรียน พัฒนาครู สร้างแรงจูงใจในการทำงาน เปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการสิ่งเหล่านี้จะมีประโยชน์ต่อโรงเรียนเองเพียงแค่อ้อยละ 20-26 ของความสำเร็จด้านการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนเท่านั้น

เว้นแต่ต้องการพัฒนาศักยภาพการศึกษาของผู้เรียน เพราะว่าการศึกษาไม่ได้เกิดเพียงแค่นักเรียน ผู้เรียนควรจะถูกลี้นดู ดูแล หรือเอาใจใส่เพื่อให้เติบโตมาในระบบนิเวศการศึกษาในโรงเรียนที่ไม่มีการแย่งทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ชนชั้นทางสังคม กลุ่มวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตัวผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้สังคมในรั้วโรงเรียนแล้ว สังคมในห้องเรียนก็ต้องปฏิบัติกับผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม เพื่อจำกัดความเหลื่อมล้ำในชั้นเรียนให้ได้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้สังคมในห้องเรียนมีระบบนิเวศที่ดีต่อการพัฒนาศักยภาพของตัวผู้เรียนเอง โรงเรียนบ้านโฮ่งรัตนวิทยากลับประสบความสำเร็จและมีสภาพแวดล้อมที่เป็นพหุวัฒนธรรม เช่น ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ยิ่งไปกว่านั้น โรงเรียนกลับมีสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงการไม่แบ่งแยกทางวัฒนธรรมจากบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้ สถานบันศึกษามีการนำหลักประชาธิปไตยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียนตัวเอง สร้างระบบนิเวศที่เหมาะสมแก่การศึกษาต่อสังคมที่มีความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมมาก และความพึงพอใจต่อตัวผู้เรียนเอง แสดงให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมที่จะยกระดับนักเรียนของตนเองเป็นพลเมืองรัฐที่ดีได้ตามรูปแบบประชาธิปไตย และพลเมืองของโลก

3. การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการ มีเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรม จะต้องมีการขจัดความคิดที่เป็นอคติและการแบ่งแยกของกลุ่มต่าง ๆ ในผู้เรียนให้หมดไป โดยเป็นกระบวนการที่จะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน เพื่อทบทวนและรื้อสร้างอำนาจระหว่างวัฒนธรรมต่อสถานศึกษาและนักเรียนผ่านการพัฒนาของหลักสูตรที่เป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย รวมทั้งการเรียนการสอนที่เปิดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น เพื่อฝึกฝนผู้เรียนได้ทราบถึงการยอมรับและเคารพต่อวิถีชีวิตและความเชื่ออื่น ๆ ที่ตนไม่คุ้นเคย โดยที่ประสบการณ์เบื้องต้นจะเป็นจุดเริ่มต้นที่นำพาผู้เรียนสู่การเคารพกันและกัน และยอมรับผู้อื่นในสังคมการเมืองระดับที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และเป็นการเตรียมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองของรัฐและของโลกต่อไป การรื้อสร้างโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ของการเรียนรู้เพื่อขจัดอคติและความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์เป็นจุดหมายของพหุวัฒนธรรมศึกษาที่เป็นความคิดและการเคลื่อนไหวทางสังคม อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านพหุวัฒนธรรมศึกษาที่ผ่านมา มักจะบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมผู้เรียนเข้าสู่หลักสูตรแกนกลาง มีหลักสูตรพหุวัฒนธรรมจำนวนน้อยที่พัฒนาเพื่อการเรียนรู้เพื่อลดอคติ รวมทั้งการเสริมสร้างพลังอำนาจในการเรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมต่างๆ การสร้างหลักสูตรและการสอนมักจะถูกมองว่าเป็นการแช่แข็งทางวัฒนธรรม เพราะว่ามันกักขังฉายภาพแทนทางวัฒนธรรมมานำเสนอ มิได้มองวัฒนธรรมในเชิงพลวัตและเชิงวิพากษ์ ยิ่งไปกว่านั้นการมีบทบาททางสังคม ที่ซึ่งการเปลี่ยนหลักสูตรที่ได้รับการยกระดับสู่การกระทำทางสังคมโดยผู้เรียน จุดมุ่งหมายก็เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกระทำการทางการเมืองภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อตั้งคำถามต่อปัญหาสังคมอย่างแข็งขันและมีพลัง เช่น การเหยียดเชื้อชาติ และสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาให้กับผู้เรียน

การอภิปรายผล

Cortes ที่กล่าวถึง การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม ว่ามีหลักสำคัญที่จะต้องศึกษาอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) แนวคิดหรือมโนทัศน์ (idea or concept) แนวทางการปฏิรูปทางการศึกษา (educational reform movement) และกระบวนการทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม (process) 2) การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นแนวทาง 3) การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการ มีเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรม จะต้องมีการขจัดความคิดที่เป็นอคติและการแบ่งแยกของกลุ่มต่าง ๆ ในการปฏิรูปทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธีรัช ชูชื่น (2555) เนื่องจากการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมในสังคม ดังนั้นการจัดทำ หลักสูตรจึงต้องคำนึงถึงความรู้ด้านพหุวัฒนธรรมและทักษะที่นักเรียนนำมาใช้ในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม ถือได้ว่าเป็นหลักสูตรที่กว้าง เพราะต้องใช้ได้กับนักเรียนทุกคน อีกทั้งยังเน้นที่ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งมีกลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป หลักสูตรดังกล่าวต้องไม่กระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจ และต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนและคนรอบข้างด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2557) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่ครูได้เตรียมผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้อยู่ด้วยความเข้าใจ ร่วมมือร่วมใจ และมองเห็นประโยชน์ที่แท้จริงของการพึ่งพาอาศัยกันได้ กล่าวถึงแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยนำแนวคิดพหุวัฒนธรรมมาใช้ คือ 1) การจัดการเรียนการสอนควบคู่กับวิถีชีวิตที่เด็กเรียนรู้ 2) ให้สิทธิความเสมอภาคกับทุกคน 3) ส่งเสริมให้ยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมตนเองและผู้อื่น 4) จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ลดการแบ่งแยก 5) ใช้หลักสูตรที่เรียนรู้เกี่ยวกับทุกกลุ่มชน 6) ตอบสนองความสนใจ ความต้องการของเด็กทุกคน 7) ตระหนักตลอดเวลาว่าการจัดการศึกษามีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทุกกลุ่มชน สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของพหุวัฒนธรรมมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยไม่มีการแบ่งแยก และต้องปราศจากอคติระหว่างกัน ให้ความเสมอภาคในการศึกษาอย่างเท่าเทียมจึงจะสามารถลดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้ และสามารถส่งเสริมหรือเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองรัฐที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน และสามารถลดความไม่เท่าเทียมระหว่างการศึกษากับความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้

หลังจากที่โรงเรียนได้ใช้หลักสูตรที่เน้นการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียน ในโรงเรียนบ้านโสมรัตนวิทยา พบว่า โรงเรียนได้ยอมรับสิทธิความเป็นมนุษย์ของตัวผู้เรียนด้านการศึกษา และสามารถสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาโดยไม่มีการแบ่งแยก นอกจากนั้นยังมีนโยบายต่อเด็กที่ไม่มีสถานะบุคคลเป็นพลเมืองไทยและเด็กไร้สถานะบุคคลเข้าเรียนในสถานศึกษาได้อย่างไม่จำกัดเชื้อชาติ อย่างไรก็ตาม สถานะของหลักสูตรยังมีข้อจำกัดในฐานะเป็นเครื่องมือเตรียมความพร้อมในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ และมีสมรรถนะในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม แม้ว่าโรงเรียนจะมีบางประเด็นที่อ่อนไหวในบางประเด็น เช่น นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติรู้สึกตัวแตกต่างจากนักเรียนปกติ ยกตัวอย่างเช่นเวลาจะขอทุนการศึกษา

ที่จำเป็นต้องใช้บัตรประชาชน หรือบางวัฒนธรรมที่ติดตัวมากับผู้เรียนเป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เช่น ทุนทางวัฒนธรรม หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เป็นต้น

ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของรัฐให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนพหุวัฒนธรรมพบว่า สิ่งที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในด้านการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพื่อสร้างความเท่าเทียมในโรงเรียนและเพื่อเตรียมนักเรียนสู่ความเป็นพลเมืองของรัฐที่ดีนั้นคือหลักสูตรที่สามารถลดอคติและสามารถสร้างความเท่าเทียมในโรงเรียนได้นั้นก็คือหลักสูตรที่เน้นความเป็นประชาธิปไตยเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่สร้างระบบนิเวศของความเท่าเทียม ลดอคติทางชนชั้น เชื้อชาติและเพศออกไป ผลลัพธ์ของหลักสูตรนี้ทำให้เห็นว่าสามารถลดอคติของครูในชั้นเรียนลงได้ สร้างระบบนิเวศใหม่ของสังคมให้เกิดความเท่าเทียม แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีการยกระดับเนื้อหาการเรียนการสอนที่ครอบคลุมมากขึ้น สำหรับการพัฒนหลักสูตรเดิมแล้วนั้น สถานศึกษายังแสดงเจตจำนงที่ส่งเสริมความเป็นพหุวัฒนธรรมในส่วนโครงสร้างทางหลักสูตรด้วย เช่น การจัดทำหลักสูตรใหม่ que ที่เพิ่มแนวคิดพหุวัฒนธรรมรวมถึงในวิสัยทัศน์และกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมและสร้างสมรรถนะผู้เรียนด้านพหุวัฒนธรรมด้วย สิ่งเหล่านี้คือเงื่อนไขที่ทำให้หลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และแบบสอบถาม (questionnaire) ของนักเรียนในโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจในต่อระบบนิเวศในโรงเรียน ที่ปราศจากการอคติ และสร้างระบบนิเวศใหม่เพื่อให้เด็กเรียนรู้ถึงความเท่าเทียมกันในระบบการศึกษา ยิ่งไปกว่านั้น หลักสูตรไม่ได้ส่งเสริมเพียงแต่ตัวนักเรียนในโรงเรียนแต่ยังเสริมสร้างความพลเมืองที่ดีให้กับบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย จากแบบสอบถาม (questionnaire) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ต่อบุคลากรทางการศึกษาพบว่า ครู และผู้บริหาร ไม่มีอคติต่อนักเรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และมีการเคารพต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนที่ใช้หลักสูตรเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมของ Cortes ที่กล่าวถึง การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมนั้นมีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) แนวทางการปฏิรูปทางการศึกษา (educational reform movement) และกระบวนการทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม (process) 2) การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นแนวทางในการปฏิรูปทางการศึกษา 3) การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการ ทำให้เห็นว่าโรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยามีการจัดการเรียนการสอนตามความหมายของพหุวัฒนธรรม และประสบความสำเร็จในการส่งเสริมความเป็นพหุวัฒนธรรมเพื่อลดอคติและเพิ่มความเท่าเทียมทางการศึกษา นอกจากนั้นเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีของรัฐและของประเทศได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาพิจารณาแล้วเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และผู้ที่สนใจเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) โรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อผลักดันให้ชุมชนเคารพและลดอคติต่อบริบทที่ต่างวัฒนธรรม
- 2) จากการสัมภาษณ์นักเรียนไร้สัญชาติส่วนใหญ่ที่พึงพอใจต่อการจัดระบบการศึกษาในโรงเรียน แต่ก็พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความกังวลต่ออนาคตของตนเอง สถาบันศึกษาควรผลักดันให้นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย ได้สัญชาติไทยหากนักเรียนมีเกณฑ์ที่จะได้รับตามสัญชาติไทยตามกฎหมายเพื่อให้ให้นักเรียนมีสิทธิพลเมืองที่คนอื่นพึงมี
- 3) นอกจากการส่งเสริมความเท่าเทียมทางพหุวัฒนธรรมแล้ว ระหว่างกระบวนการวิชาควรจะมีการบูรณาการต่อกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจ และตระหนักรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมตนนอกเหนือจากเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

บรรณานุกรม

- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2557). การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 6(1), 8-10.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2560). **อุดมคติวิทยา : หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสิษฐ์ นาสี. (2564). การพัฒนาหลักสูตรพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับเด็กประถมวัยในพื้นที่ชายขอบ. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 49(1), 14-15.
- มงคลกานต์ จิตธมโม, คงสุษฎฐ์ แพงทรัพย์ และพูนศักดิ์ กมล. (2562). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย: กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารมหาจุฬาริชาการ**, 6(2), 48-55.
- ไทยน้อย ญาณเมธ และพระศิลาศักดิ์ สุเมธ. (2562). รัฐกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยไทย. **วารสารมณีเชษฐาราม**, 2(1), 81-83.
- รสสุคนธ์ เนาวบุตร และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2558). แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนบ้านป่าละอู อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 8(2), 422-433.
- วนธรร วราพงษ์พิพัฒน์ และ ยศวีร์ สายฟ้า. (2558). การจัดการชั้นเรียนของครูที่ตอบสนองต่อชั้นเรียนพหุวัฒนธรรมระดับประถมศึกษาตอนต้น: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**, 10(2), 99-100.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2555). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 14(2), 122.
- สุริรัช ชูชื่น. (2555). พหุวัฒนธรรมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้...ทางเลือกหรือทางรอด?. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 8(2), 125-129.

- Arphattananon, T. (2020). Breaking the Mold of Liberal Multicultural Education in Thailand through Social Studies lessons. **The Clearing House: A Journal of Educational Strategies**, 1-4.
- Arsal, Z and Akcaoğlu, M. (2022). **The Effect of Multicultural Education on Preservice Teachers' Attitude and Efficacy: Testing Bank's Content Integration Dimension. Participatory Educational Research**. Kastamonu University.
- Baker, P, S. A. (2022). Multicultural Education Praxis: Integrating Past and Present, Living Theories, and Practice, **International Journal of Multicultural Education**, 20(1), 58-59.
- Chen, S. (2020). **Pedagogical Strategies for Teaching a Multicultural Education Course: From Safe Space to Brave Space for a Community of Learners, Educational Research: Theory and Practice**. Montana State University.
- Gezer, M. (2018). An analysis of correlations between prospective teachers' philosophy of education and their attitudes towards multicultural education. **Cogent Education**, 5(14), 1-3.
- Janakiraman, S, Watson, W, Watson, S and Bawa, P. (2020). Instructional Design and Strategies for Multicultural Education: A Qualitative Case Study, **Journal of Educational Research and Practice**, 9(1), 301.
- Karacabey, M, F, Ozdere, M and Bozkus, K. (2020). The Attitudes of Teachers towards Multicultural **Education, European Journal of Educational Research**, 8(1), 383-384.
- Żammit, J. Maltese Educators' Perceptions of Democracy, Equality and Justice in Multicultural Education, **IAFOR Journal of Education: Inclusive Education**, 9(1), 155-156.